

RĪGAS PILSĒTAS ARHITEKTA KOLĒĢIJAS SĒDES

“Fasādes pārbūves risinājums meta stadijā ēkai Kalnciema ielā 2b

(pasūtītājs – “Novira Capital” OU uzdevumā SIA “SIA NC K2B”, autors – SIA “F.L.TADAO & LUKŠEVICS”)

PROTOKOLS

2020. gada 31. martā

Nr. 1 (104)

Sēde tiek atklāta: plkst.15:00, attālināti Skype for Business vidē

Sēdi vada: direktors, Rīgas pilsētas arhitekts G. Princis.

Sēdi protokolē: A.Lūse

Sēdē attālināti piedalās: Rīgas pilsētas arhitekts Gvido Princis, Kristaps Kaugurs, Zanda Treimane, kolēģijas locekļi: Andrejs Broks, Egons Bērziņš, Gints Sūna, Helēna Gūtmane, Ilmārs Leikums, Ilze Purmale, Jānis Krastiņš, Juris Monvīds Skalbergs, Kristīne Ābele (rakstveidā, aizstājot Juri Dambi), Lolita Sarma, Oto Ozols, Raimonds Eizenšmits, Sabīne Skudra, Viesturs Brūzis, Vilnis Šlars, projekta autori: Uldis Lukševics (NRJA, SIA “F.L.Tadao & Lukševics”), projekta pasūtītāji: Undalgs Metra (“Novira Capital” OU, SIA “SIA NC K2B”), pieaicinātie eksperti: Artūrs Lapiņš (SIA “Arhitektoniskās izpētes grupa”), Roberts Kārklīšs (rakstveidā, Āgenskalna apkaimes biedrība).

Sēdi slēdz: plkst. 17.00

G. Princis: Labdien visiem! Man ir informācija, ka vairums kolēģijas dalībnieku ir gatavi pievienoties attālināti organizētajai kolēģijas sēdei. Sēdes sākumā iepazīsimies ar divām prezentācijām. Arhitekts Uldis Lukševics prezentēs pārbūves risinājumu Meta stadijā ēkai Kalnciema iela 2b, būves kadastra Nr. 0100 061 0154 001. Arhitekts Artūrs Lapiņš ir aicināts dalīties ar savu redzējumu par vērtību atjaunošanu pilsētvidē Kalnciema iela 2b objekta attīstības kontekstā. Pēc tam uzklaušīsim kolēģu – ekspertu - domas par projekta virzību. Noslēgumā sagatavosim ieteikumus, ko mums aicinājusi darīt Rīgas Būvvalde un projekta attīstītājs.

U. Lukševics: Man liels prieks, ka atradāt iespēju uzklaušīt mūsu viedokli un koncepta izklāstu. Mēģināšu pietiekoši īsos vārdos izstāstīt projekta virzības būtību. Runa ir par kvartālu starp Daugavgrīvas, Meža, Kalnciema ielām un Raņķa dambi. Jāuzsver, ka kvartāls ir neapdzīvots jau vairāk kā 30 gadus. Šajā laikā vairāki kvartāla potenciālie attīstītāji ir bankrotējuši. Šis foto (prezentācijas slaidis) ir uzņemts 2010. gadā, te redzam abas vēsturiskās ēkas – arhitekti Jānis Alksnis un Edgars Frīzendorfs – pilnā godībā. Kā arī redzams - pelēkā tonī – ARHIS projektētais veselības centrs vēl būvniecības stadijā, bet šobrīd – nojaukts. Te ir skats uz abām ēkām 2013.gadā (prezentācijas slaidis), kad NRJA uzsāka rekonstrukcijas projekta izstrādi Kalnciema iela 2b, projektu pabeidzot 2014.gadā, ko arī saskaņojām. Taču kārtējais investors bankrotēja un projekts apstājās. Jau 2013. gadā redzam, ka fasāde pret Raņķa dambi ir ar tukšiem logiem un viegli šūpojas vējā.

Šis (prezentācijas slaidis) ir viens no inventarizācijas plāniem Kalnciema 2b – degušā apjoma 1. stāva plāns. Redzam, ka te ir bijis iekškvartāla apjoms ar nelieliem strādnieku dzīvokļiem ar maziem lodziņiem. 2013.gadā izstrādātajā projektā bijām atstājuši nelielu daļu no šī apjoma.

Te ir plāns (prezentācijas slaidis) redzam *ikoniskās ausis* uz stūra fasādes. Kā atzīmēja profesors Krastiņš, tas atgādina Barselonai raksturīgo apbūves tipu ar *nogrieztu* stūri, lai ērtāk tikt garām.

Gan 2007.g. gan 2013.g. AIG speciālisti veikuši uzmērījumus un fiksējuši ēkas vēsturiskās vērtības. Uzmērīšanai un vērtību fiksācijai pasūtītāji bijām mēs paši.

Šis ir skats no 2019 gada (prezentācijas slaidis) – redzam ēku bez jumta. Uzņēmums tapis pēc ugunsgrēka. Joprojām saglabājusies fasāde pret Raņķa dambi. Skats pret Daugavgrīvas ielu – palicis vienstāvēgais apjoms. Tas ir skats no konstrukciju augšas (prezentācijas slaidis), palikusi fasādes daļa gar Kalnciema ielu, vienstāvēgs apjoms un fasādes daļa gar Raņķa dambi.

Tālāk sākās riņķa dancis. Svarīgs fakts, ka objekta šā brīža īpašnieks igauņu uzņēmums Novira Capital šo objektu pārņēma no bankrotējoša iepriekšējā īpašnieka, kam bija aizdevis naudu. 2014.gadā par šo kvartālu notika arhitektūras metu konkurss, mēs uzvarējām ar konceptu, kas paredzēja visa kvartāla perimetrālo apbūvi. Tad, kad Novira Capital kļuva par īpašniekiem, sāka mainīties ēku statuss - vispirms Raņķa dambis 14 (J.Alkšņa ēka) kļuva par kultūras pieminekli, bet vēlāk īpašnieks un RD saņēma vēstuli no NKMP, ka ir vēlme pieminekļu sarakstā iekļaut arī atlikušo ēkas daļu Kalnciema iela 2b. Izvilks no vēstules teksta –*NKMP virza iekļaušanai valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ēkas Rīgā Kalnciema ielā 2b saglabājušos fasādi pret Raņķa dambi, nosakot, ka šajā gadījumā saglabājamā vērtība ir fasāžu arhitektoniski mākslinieciskais risinājums*. Savukārt, Būvvaldes lēmums bija maksimāli saglabāt visu atlikušo vēsturisko apjomu.

Objekts, kvartāla apbūves iecere un ēkas projekta koncepts ir prezentēts Būvvaldes padomes sēdēs, arī NKMP, kuri neuzskata, ka jāveido fasādes kopija zudušajām vērtībām. Bet jāizstrādā tāds variants, kas harmonē ar vēsturisko ēku. Būvvaldes padomes sēdēs nekādi konkrēti lēmumi netika pieņemti, jo laika gaitā mainījās objektu kultūrvēsturiskais statuss.

Ēku sadaļām, kas palikušas pēc ugunsnelaimes un pēc avārijas sadaļu demontāžas, ir izstrādāti konservācijas projekti. Konservācijas darbu līgums ir parakstīti. Tātad darbi no pasūtītāja puses ir uzsākti. Grafiski esmu iezīmējis (prezentācijas slaidis) zudušo daļu – kā vīziju. Konceptuāli ir 2 varianti. Viens no tiem – atjaunot vēsturisko ēku tieši tādu, kāda tā bijusi. Otrs variants – fiziski zudušajā daļā veidot jaunu ēku mūsdienu materiālos un risinājumos, kas kaut kādā veidā sarunājas ar veco ēku. Bet vēsturisko ēku turpināt mūsdienīgā izpildījumā.

Esam iepazinušies, kas Rīgas hartā teikts par ēku autentiskumu. Un tur teikts, ka *mantojuma atdarināšana ir pagātnes liecību nepareiza atspoguļošana. Katram arhitektūras darinājuma ir jāatspoguļo savas laiks, kad radīts*. Jaunajam ir jāiekļaujas vēsturiskās vides kontekstā.

Mēs kā arhitekti tam piekrītam. Mūsaprāt, ja šo ēku atjauno kā kopiju, tad jāatjauno ar vēsturiskajiem paņēmieniem, izmantojot kaļķu javu, ķieģeļus, būvējot divas nesošās ārsienas un vienu nesošo sienu pa vidu. Bet to nav iespējams izdarīt, jo vēsturiskās fasādes nestspēja nav pietiekama, lai veidotu jaunus pārsegumus. Jaunā ēka ir jāplāno mūsdienīgās konstrukcijās, ar kolonnu sistēmu, ar pārsegumiem, lai ir kur piesiet vēsturisko fasādi. Veidot ēku jaunā konstruktīvā sistēmā un izlikties, ka tā veidota ar nesošām ķieģeļu sienām, tā būtu mānīšanās. Tas nav pieļaujami, gan balstoties uz Rīgas hartu, gan uz labas projektēšanas praksi.

Mēs esam izstrādājuši piecus variantus objekta attīstībai.

1. variants (prezentācijas slaidis). Saglabāta simetriskā vēsturiskās fasāde daļa pret Raņķa dambi. Jaunais apjoms sākas jau no Raņķa dambja, turpinās ap stūri tālāk gar Kalnciema ielu. Shematisks variants.

2. variants (prezentācijas slaidis). Tas jau ir stāsts par ēkas vēsturi, arī degšanu, kas tiku attēlota vizuālajā tēlā, tāpēc arī tonis ir cits. Arī šajā gadījumā saglabāta simetriskā vēsturiskās fasāde daļa pret

Raņķa dambi bez tiem mehāniskajiem šā brīža dalījumiem, kas radušies būvzinieņu aprēķinu rezultātā. Tā ir replika par to, kas bijis, bet jaunā ēka veidota, ievērojot vertikālītāti. Vertikālais jūgendstils ir ievērtēts, veidojot mūsdienu fasādi.

3. variants (prezentācijas slaidis). Lai saglabātu vēsturisko pēctecību, apjoms veidojams vēsturiskajos gabarītos, paredzot simetriju fasādē, jumta izbūves fasādēs plānotas vēsturiskajās vietās, bet jau mūsdienīgā izpildījumā. Izbūves ir plānotas kā stikloti ekrāni, kas varētu dot dienas gaismu jumta stāvam. Pirmajā stāvā ir lielāk atvērumi - vitrīnas, kas turpina vēsturisko dalījumu. Viens no materiāliem ir domāts masā krāsots ķieģelis.

4. variants (prezentācijas slaidis). Saglabāts šobrīd dabā esošais vēsturiskās ēkas apjoms. Atkārtotam tās vietas, kur bijušas jumta izbūves, plānots izmantot masā krāsotu ķieģeli. Pilnībā saglabāts viss no vēsturiskās ēkas. Saglabāta trešdaļa no stūra fasādes, erkeris, 1. stāva fasāde gar Kalnciema ielu. Jaunizbūvētā fasāde būtu iedziļināta, tādejādi nododot ziņu, ka zem apmetuma ir ķieģelis.

5. variants (prezentācijas slaidis). Viens no RD Būvvaldes uzstādījumiem ir, ka vēsturiskā fasāde ir jāatjauno autentiskā izskatā. Mūsu pārliecība, ka nedrīkstam taisīt vēsturiskās fasādes kopiju. Mēģinājām abus variantus apvienot. Darbības plāns – vēsturisko fasādes daļu pilnībā saglabāt, savukārt, jauno apjomu veidot pilnībā vēsturiskajās formās, atkārtotot visus izbīdījumus, dzegas, ornamentus, utt., bet izpildīt to mūsdienīgi, ar jauniem materiāliem, fasādes ķieģeļiem, kurus mūrēt vienā virzienā. Sākot darbus paralēli Raņķa dambim un turpinot pret Daugavgrīvas ielu. Tad izveidojas fasāde ar izvirzītiem stūriem, kas iedod pikselainību un nosacītību, kurā atveidoti visas ornamentu joslas, karnīzes, dekorī. Ķieģelis ir pietiekoši liels pikselis, līdz ar to tās smalkās lietas mēs rādītu pietiekoši nosacīti. No lielāk attāluma ēka uztvertos kā principiāli vēsturiskais apjoms. Mūsdienīgā kvalitāte parādītos tikai detaļu apskatē tuvumā. Tas ir veids, kā varam radīt mūsdienīgu skatījumu par to, kā vēsturi integrēt mūsdienās. No otras puses izpildām prasību par to, ka vēsturiskā ēka jānoliek tajā pašā vietā un izskatās. Šis ir pietiekoši labs piemērs, kā mēs varam rīkoties ar zudušām vēsturiskām lietām. Šādu piemēru, kur ļoti veiksmīgi turpināta vēsturiskā fasāde, nepadārot to kontrastainu, ir maz pasaulē. Iespējams tas ir viens no variantiem, kas varētu apvienot mūsdienīgu risinājumu ar izcilu detalizāciju, tai pat laikā vēsturisko detalizāciju veidojot nosacīti.

Ēka plānota utilitāra funkcija – tā būs viesnīca. Pasūtītājam ir plāni, kā perimetrālo apbūvi atrisināt nākotnē.

G. Princis: Mēģināšu radīt kopsavilkumu no : tā, ko Uldis Lukševics stāstīja. Caur izpēti apzināti mūs veda uz 5. variantu, kuru sajūti kā profesionālu izaicinājumu. Arī starptautiskajā praksē pikseļa tehnika, ar kuru interpretēt vēsturi, nav pārāk plaši zināma. Ambiciozs projekts, kuru arhitekts ir gatavs virzīt. Pirmie trīs varianti bija vairāk rotaļāšanās ar formām, mēģinājums savienot vēsturisko un jauno. 4. un 5. variants jau ienes jauno sadaļu, kas izpildīta pilnīgi citā tehnikā. Kā arī uztverams, ka nav akceptējama kopija, kas nebūtu atbilstīgi Rīgas hartai.

U. Mētra: Pārstāvu uzņēmumu Novira Capital, kuram esmu pievienojies 2019. gada decembrī, lai palīdzētu virzīties uz priekšu ar šo projektu. Kas ir bijis mērķis līdz šim un ko turpinām darīt? Ir izstrādāts un beidzot būvvaldē akceptēts konservācijas projekts, esam veikuši būvnieku atlasu un vajadzētu parakstīt tuvākajā laikā konservācijas darbu veikšanas līgumu ar būvniekiem. Un uzsākt darbus. Otrs, esam vienojušies ar NRJA par divu ēku jauno funkciju un būvprojekta minimālā sastāvā izstrādā. Tāpēc piedalāties sarunā, lai saprastu fasādes koncepciju. Lai varam iet uz priekšu. Par vēsturi -varu ieskicēt, ka ir radies viedoklis, ka Novira Capital speciāli centusies iznīcināt kultūras pieminekli. Tā tas nav. Novira Capital bija aizdevējs iepriekšējiem īpašniekiem, un, tiem bankrotējot, pārņēma īpašumu. Sākumā Novira nebija vēlme attīstīt šo projektu, bet pārdot. Bet notika tragēdija. Mājas aizdegās. Novira Capital domā, ka tā ir ļaunprātīga dedzināšanas. Taču nav izdevies to pierādīt. Bojātās daļas nojaukšana tika veikta RD Būvinspekcijas un CMB uzraudzībā.

Mans uzdevums ir rast risinājumu, tas ir galvenais, lai ietu uz priekšu. Konservācija sāka, esam vienojušies ar investoriem par funkciju. Jo ir problēma no nekustamā īpašuma attīstības aspekta – šīs jūgendstila ēkas atrodas šosejas malā. Te būtu grūti pārdot dzīvokļus. Mums ir svarīgi atrast ilgtspējīgu

risinājumu, lai ieguldītie līdzekļi ar laiku atmaksātos. Mans uzdevums ir izdomāt labāko funkciju ēkām un palīdzēt virzīt uz priekšu projektu.

G. Princis: Kāds būtu Pasūtītāja pārstāvja redzējums par arhitektu piedāvātajiem 5 variantiem? Vai ir kāds ieteikums?

U. Mētra: No Pasūtītāja puses ir viens uzstādījums – lai tā būtu ilgtspējīga arhitektūra. Lai objekts uzbūvējams par saprātīgām izmaksām. Lai mums būtu vērts ieguldīt un mēs spētu ieguldīto atpelnīt.

Kurš no risinājumiem precīzi būtu labāks, tas ir arhitektūras profesionāļu jautājums. Mūsu koncepts nav uzbūvēt dārgu, elitāru objektu ar lielām ekspluatācijas izmaksām. Mūsu mērķis ir vidējais līmenis, gan sniedzot viesnīcas pakalpojumus, gan daļu ēkas atvēlot birojiem un dzīvokļiem. Moderns īrs nams, studentu viesnīca. Demokrātiska funkcija. Esam gatavi akceptēt profesionāļu lēmumu par piemērotāko arhitektūras risinājumu.

G. Princis: Tā kā dažbrīd bija pazudusi skaņa, lūdzu vēl reiz Uldi izstāstīt, kāpēc tika izstrādāti 5 varianti. Tas ir viens no diskusijas galvenajiem punktiem.

U. Lukševics: 2010.gadā abas vēsturiskās ēkas vēl ir veselas, malā ir ARHIS projektētais veselības centrs, kas tagad jau ir nojaukts. 2013.gadā izstrādājam rekonstrukcijas projektu ēkas Kalnciema 2b apjomam. Tā ietvaros tika paredzēts demontēt pagalma apjomu. Ēku ir pētījuši un uzmērījuši AIG speciālisti. Ir pietiekami ziņas par fasādes vērtībām un fasādes stāvokli, ir tehniskais slēdziens no inženieriem par pašreizējo ēkas stāvokli – jau pēc ugunsgrēka. Saglabāta ēka pret Raņķa dambi. Tai tika piešķirt kultūras pieminekļa statuss, šobrīd procesā ir Kalnciema 2b fasādi arī iekļaut kultūras pieminekļu sarakstā.

Esam izstrādājuši 2 galvenos variantus un apakšvariantus, kā objektu dabūt atpakaļ aprītē. Viens no tiem paredz ēkas atjaunošanu vēsturiskā apjomā, bet izmantojot mūsdienīgas tehnoloģijas, materiālus un pieeju. Balstoties uz Rīgas hartu par autentiskumu, ka katram arhitektūras objektam jāatspoguļo laiks, kad tas radīts, esam pārliecināti, ka replicēt fasādi, atveidojot kādreizējo skatu, neatbilst ne hartai, ne labas arhitektūras praksei. Arī NKMP neuzskata, ka jāveido fasādes kopija. Turklāt pēc ugunsgrēka saglabājusies fasāde labi ja nes pati sevi, tā vairs nevar kļūt par nesošu konstrukciju.

G. Princis: Tava pārliecība, ka gan harta, gan tehniskie risinājumi ir par labu tam, lai atbalstītu veidu, kas būtu integrējošāks. Dodu vārdu Artūram Lapiņam.

A. Lapiņš: Varu izteikties par tēmu Kultūras mantojums un tā vērtības ēku Kalnciema ielā 2A un 2B saglabāšanas kontekstā. Vēsturiskas, kādā kataklizmā cietušas ēkas atjaunošana nav nekas neparasts - atceramies kaut vai Melngalvju nama vai Pēterbaznīcas torņa stāstus. Atjaunošanas pamatojums vienmēr balstījies objekta vērtības apziņā.

Kalnciema ielas 2 ēkai neapšaubāmi piemīt kultūrvēsturiskā vērtība - tā pārstāv Rīgas uzplaukuma perioda - jūgendstila arhitektūras laiku, un ir arhitekta autordarbs. Ēkai piemīt arī vēsturiskā jeb vecuma vērtība - jau vairāk kā 100 gadu tā ir Rīgas apbūves sastāvdaļa. Objekta lietošanas vērtība ir mazinājusies nesaimnieciskas rīcības un, visbeidzot, ugunsnelaimes rezultātā, bet tā ir relatīvi viegli atjaunojama. Ēkas liktenis pēdējos gadus bijis sabiedrības uzmanības centrā, tādēļ jebkura virzība tās atdzimšanā tikai veicinās pozitīvu atjaunotās ēkas komunikēšanu. Ēkas atjaunošanā nepieciešams konservēt saglabājušās konstrukcijas. Tādēļ nebūtu pieņemami varianti, kur tiek samazināts vēsturiskais apjoms.

Ugunsnelaime nav uzskatāma par vēsturiski nozīmīgu notikumu un neveido emocionālu vērtību, tādēļ nav tehniskas vai estētiskas nepieciešamības tā sekas eksponēt fasādēs vai iekštelpā. Ēkas arhitektoniskā kompozīcija ir labi izprotama, replicējama, tādēļ iespējama un ir pamatota tās atjaunošana pēc iespējas sākotnējā veidolā. Tādējādi objektam tiktu saglabātas abas būtiskās - arhitektoniski estētiskā un vēsturiskā vērtības.

Atbalstu NRJA pēdējo piedāvāto variantu (5.variants) – atjaunot apjomu un fasāžu dalījumu, pašu fasādes plakni risinot, izmantojot autoru piedāvāto oriģinālo paņēmieni -ķieģeļu “pikselāciju”.

G. Princis: Paldies par īsu, bet svarīgu kopsavilkumu. Ņemot vērā ka AIG jau iepriekš pētījuši objektu, papildus vērtējot, kādi izaicinājumi ir šodien, signāls no Tavas puses par tālākās virzības redzējumu ir ļoti vērtīgs ieguvums. Tātad būtu svarīgi atjaunot vēsturisko fasāžu kompozīciju pēc iespējas autentiskā veidolā, pēc iespējas autentiski no vizuālās uztveres punktiem, izmantojot mūsdienu tehnoloģijas.

Uzklausīsim diskusijas dalībniekus par to, kura no objekta attīstības pieejām būtu atbalstāmāka.

H. Gūtmane: Ir skaidrs izklāsts un skaidri secinājumi. Pievienojos Krastiņa kunga viedoklim un Ulda redzējumam par to, ka pēdējais – 5. variants – ir atbalstāms un veiksmīgs, tas ir ieteicams veids, kā praksē pilsētībūvniecībā atjaunot tāda veida objektus.

Jautājumi ir par ēkas funkciju. Kas notiek ar to? Tā plānota kā viesnīca, bet kāda ir morfoloģiskā daudzveidība, bet tas iespējams ir būvprojekta jautājums.

U. Lukševics: Tā varētu būt, jo šī ir tikai meta stadija, kas jāizstrādā. Plāna skicēs šobrīd redzam, ka viesnīcas funkcija der arī vēsturiskajam daļījumam. Lielas problēmas neredzam.

H. Gūtmane: Es vēlējos jautāt par spēju mainīt funkciju, no viesnīcas par birojiem, vai dzīvokļiem. Un iespēju pievienot dažādus sociālos pakalpojumus. Esmu dzirdējusi daudzsološus vārdus no Pasūtītāja, šķiet, projekta izstrādes laikā viss tiks rūpīgi pārdomāts.

A. Broks raksta, ka pamatojums par labu 5. varianta konceptam ir labāks kopskats, jo Raņķa dambja rakursā saglabātu vēsturiskā laika kopskatu.

G. Sūna raksta – atbalstu 5.varianta virzīšanu tālāk.

R. Eizenšmits raksta – atbalstu 5. variantu.

A. Broks: Mani uzrunā 5.variants kaut vai tāpēc, ka, ejot uz RTU, iznāk bieži iet garām ēkai, kā arī vērot stūra risinājums ar erkeriem un balkoniem. Būtu žēl, ja tas pazustu. Arī rakurss no Raņķa dambja puses rāda, ka tas ir komplekss. Monolītums ir svarīga komponente. Simetriskums starp 2 ēkām, raksturīgie stūra risinājumi – ir būtiski elementi. Jautājums, ko varētu uzdot apsaimniekotājs – vai ķieģeļu fasāde ir labākais risinājums.

O. Ozols: Es esmu par 5.varianta realizāciju. Mēs runājam biedrībā par prezentāciju, kas bija pieejama pirms sēdes, īsti neredzējām, ko atbalstīt, jo nebija iekļauts 5.variants. Pēc šodienas iepazīšanās ar prezentācijas saturu, jāsaka, ka 5.variants ir risinājums, lai daudz vienkāršāk paskaidrotu iedzīvotājiem, kuri sekoja līdzī nojaukšanai, kas šeit attīstīsies. Mēs varam paskaidrot, kāpēc ir tāds risinājums. Tas ir patiess, skaidrs, saprotams. Nav pareizi atjaunot kādu repliku, kas kādreiz bijusi, tā ir vienkārša mānīšanās. Esmu par 5.variantu.

G. Princis: Vai var teikt, ka mēģinot attīstīt 5.variantu, lai gan tādu piemēru pasaulē nav daudz, kas nozīmē pasniegt vēsturiskās formas un detaļas jaunā interpretācijā, būtu tas, kas varētu paskaidrot iedzīvotājiem, ka tā ir laba ideja.

O. Ozols: Arī izglītojoši. Ir iespējams skaidrot, kā veidojas kvalitatīva arhitektūra. Tas virziens ir vislabākais.

E. Bērziņš: Skatoties piezīmēs manos pierakstos, gatavojoties pasākumam, man ir tāds teikums Amsterdam crystal house MVRDV. Saskatu līdzību un pieeju – sliemos atbalstīt 5.variantu. Respektīvi, arī šodienas arhitektiem ar ambīcijām jādod iespēja parādīt attieksmi pret bijušo. Taču ir riski tālākajā projekta attīstībā. Lietas var tik degradētas, var tikt pakļautas profanācijai, vienkāršotas zem stahanoviešu lozunga. Un otrs risks – celtniecības kvalitāte. Tam ir jābūt juvelieru piegājenam kā Amsterdam crystal house MVRDV.

G. Princis: Gan autori, gan pasūtītāji – vēršu uzmanību uz kvalitāti. Detaļu dizains, estētika, formas interpretācijas jautājums no vienas puses, no otras puses – projektēšana, būvnieku un būvmateriālu izvēle.

S. Skudra: Paldies par paveikto darbu! Pievienojos jau izskanējušajiem kolēģu viedokļiem, atbalstot 5. variantu. Redzam, ka vīzijas attīstības virzība norit atbilstoši konkrētajam gadījumam un situācijai. Līdzīgi kā Helēna Gūtmane minēja, aicinu pievērst lielu uzmanību plānotajām funkcijām, to atbilstībai vajadzībām un apkaimes kontekstam, vēl jo vairāk funkciju līdzaspastāvēšanai un piemērotu ārtelpas risinājumu rašanai, salāgojot tik dažādo pārstāvju identitātes un intereses kvalitatīvas ārtelpas attīstībā.

G. Princis: Paldies, Sabīne, ka kopumā atbalsti šo ideju, kas pašreiz ir aizraujoša un cerību pilna, ka zudušais apjoms un kultūrvēsturiskais piensums varētu atgriezties šajā vietā – gan no tehnoloģiju izvēles, gan ainavas aspekta.

I. Purmale: Man bija iespēja ar 4 variantiem iepazīties jau Būvvaldes padomes sēdēs. Es biju pārliecināta, ka vienīgais virzāmais ir 4 variants, kur ir nolasāma vēstures saglabāšana un jaunveidojamā daļa. Bet būtu jāpiestrādā. Ļoti problemātiski – liela meistarība vajadzīga, lai veiksmīgi izveidotu salaiduma vietas starp jauno un saglabāto. Noteikti būtu jāpārveido atbilstošākā veidolā jumta izbūves, jo stiklotie televizori ir pārāk robusti un ambiciozi pret vēsturisko daļu. Jāsaka, ka Uldis Lukševics ar 5. variantu mani uzrunāja, kā jau visus kolēģus. Šāda pieeja, kur varam veco un jauno daļu parādīt, savienojot vēsturiskā apjomā mūsdienīgo materialitāti, ir veiksmīga. Ķieģelis ir atbilstošākais materiāls šajā gadījumā, kas varētu parādīt visas vēsturiskās fasādes reljefa nianšes. Tai pat laikā ķieģeļu pikselis liek nojaust, ka šī daļa ir kaut kas jauns un mūsdienīgs. Atbalstu 5. variantu.

G. Princis: Projektu neapšaubāmi sagaida izaicinājums – dizains un detaļas, lai autentiska jūgendstila fasāde iegūtu savu skaistumu ar citiem, mūsdienīgiem materiāliem.

I. Purmale: Atslēga būs darbu kvalitāte. Kā tas izdosies? Ideja ir ļoti laba un atbalstāma turpmākajam darbam.

L. Sarma: Es būtu pēdējā komentētāja, Būvvalde jau ir izteikusies pietiekami daudz par visiem risinājumiem. Un diskusiju laikā ideju līmenī esam pārrunājuši arī 5. variantu. Pievienojos visiem pārējiem, ka tas ir tas, kā atjaunošana varētu īstenoties, neveidojot kopiju, bet vēsturisko fasādes arhitektonisko kompozīciju mūsdienu valodā. Varbūt nevajadzētu kontrastējošā tonī, bet pietiktu, ja izjustu materialitātes atšķirību. Atbalstu un esmu priecīga, ka gadiem ilgušais kopdarbs tuvojas vienotam viedoklim. Var doties uz priekšu, lai neļautu sagrūt atlikušajai daļai.

G. Princis: Būvvaldei būtu jāseko līdzi projekta īstenošanai un juvelieru kvalitātes līmeņa piemērošanai būvdarbu izpildē. Tas ir smags uzdevums. Bet varam konceptuāli vienoties – ja būvniecības laikā parādās riski, saucam palīgā.

Rezumējot – Ulda Lukševica prezentācijā aplūkots 5. variants uzrāda kolēģijas sēdes dalībnieku vidū nepārprotamu atbalstu, liekot cerēt, ka šis variants ir īstenojams no arhitektūras uzstādījuma aspektiem, par kuriem Uldis ir pārliecināts. Cerams, šis variants iztur arī Pasūtītāja uzstādījumu par ilgtspējību un izmaksām. Kolēģija izsakās pozitīvi, projektu ir iespējams realizēt, pietiekami uzmanību veltot fasādes dizaina risinājumu kvalitatīvai izpildei būvniecības laikā.

U. Lukševics: Paldies par vērtējumu un iedziļināšanos, es novērtēju to, ka atradāt laiku un pievērsāt pietiekamu uzmanību izstrādātajiem risinājumiem. Man prieks, ka risinājumam, kas attīstījies ilgā laika posmā, meklējot pareizākos piegājienu, esam nonākuši līdz variantam, kas būt tiesīgs dzīvot un attīstīties tālāk. Prieks, ka to saredzat.

U. Mētra: Paldies par izteiktajiem viedokļiem. No mūsu puses ir svarīgi pēc iespējas ātrāk saņemt no Būvvaldes akceptu metam, lai varam tālāk jau iesniegt būvprojektu minimālā sastāvā.

Jūs esat profesionāļi, tiesīgi izlemt, kas ir labākais. Tie argumenti, kas izskanēja, par labāko atzīstot 5. variantu, ir saprotami. Mūsu uzdevums ir kopīgi ar būvnieku meklēt risinājumu, lai piedāvātais variants nesadārdzinātu fasādi. Piekrītam, ka te būs nepieciešams filigrāns arhitekta un būvnieka darbs, lai izdotos iecerētā kvalitāte un vizuālais izskats.

J. Krastiņš: 5. variantā piedāvātā arhitektūras forma ir atbilstoša, bet piedāvātais paņēmieni to atveidot atšķirīgā materiālā, un, galvenais, virsmu faktūrā (figurālā ķieģeļu mūrī), ir pašmērķīgs un

nepamatots. Tas vienīgi mehāniski uzsvērs, kura ēkas daļa nejauši, brutāli un noziedzīgi tika iznīcināta 2019. gadā, kas ir vidi degradējošs vēstures fakts bez jebkādas kultūrvēsturiskas vērtības, tāpēc nav iemūžināms celtnē. Šādā veidā atšķirīgi atjaunota daļa nevar būt un nav saderīga ar autentisko. Īpaši neveikla un nesaprotama mākslinieciskā kompozīcija būs Kalnciema ielas un Raņņa dambja stūra posmā.

Piedāvātais fasādes virsmas mūra paņēmieni izpildījumā negarantē tādu pašu precizitāti kā datorgrafikā. Tas turklāt ir nepraktisks un nevajadzīgi dārgs ne tikai izpildījumā, bet arī ekspluatācijā, jo uz šādas virsmas ātri krājas putekļi un mitrums, kas veicina aļģu apaugumu, sala izsauktus izdrupumus un rada citas būvtechniskas problēmas. Šis paņēmieni neatbilst arī elementārai arhitektoniskajai loģikai: vienas un tā pašas pamatformas virsmas apdare ēkas vienā daļā veidota vienā, bet otrā daļā – pilnīgi atšķirīgā izpildījumā.

Sēdes vadītājs:

G.Princis _____

Sēdi protokolē:

A.Lūse _____

Kolēģijas locekļi:

Andrejs Broks

Egons Bērziņš

Gints Sūna

Helēna Gūtmane

Ilmārs Leikums

Ilze Purmale

Jānis Krastiņš

Juris Monvīds Skalbergs

Lolita Sarma

Oto Ozols

Raimonds Eizenšmits

Sabīne Skudra

Viesturs Brūzis

Vilnis Šlars

RAKSTISKI IESNIEGTIE VIEDOKĻI

J. Krastiņš (Kolēģijas loceklis)

Atsauksme par NRJA + NC K2B izstrādāto ēkas Rīgā, Kalnciema iela 2b fasādes pārbūves risinājuma metu (iesniegta pirms sēdes)

Izstrādātajā ēkas Rīgā, Kalnciema iela 2b atjaunošanas un pārbūves metā analizēti vairāki varianti.

Variantā A paredzēts pilnībā reģenerēt ēkas vizuālo veidolu, rekonstruējot (uzbūvējot no jauna) 2019. gadā iznīcināto fasādes daļu. Šis variants nepamatoti nosaukts kā neatbilstošs 2000. gadā pieņemtajai „Rīgas hartai par autentiskumu”. Šajā hartā teikts, ka kultūras mantojuma **atdarināšana** ir pagātnes liecību nepareiza atspoguļošana. Konkrētajā gadījumā nekas nav jāatdarina, bet precīzi jāatjauno tikko kā brutāli iznīcinātas ēkas eksterjera arhitektūra. Rīgas hartas galvenais priekšmets ir pietiekami sen zudušu celtnu atveidošana, un pamatā tā ir vērsta pret repliku radīšanu. Taču harta nepārprotami pieļauj vēsturisko objektu atjaunošanu, ja šiem objektiem reģiona vēsturē un kultūrā ir izcila nozīme vai arī atjaunošana ir līdzeklis, kā cīnīties pret mērķtiecīgu kultūras pieminekļu iznīcināšanu.

Tas ir precīzs Kalnciema ielas 2b gadījums: šī ēka (1914, arhitekts Edgars Frīzendorfs) kopā ar kaimiņu ēku Raņķa dambī 14 (agrāk Kalnciema ielā 2, 1912, arhitekts Jānis Alksnis) veido iespaidīgāko jūgendstila ēku ansambli Pārdaugavā. Tas īpaši izceļas ar savu mērogu. Ansamblis nav zaudējis kultūrvēsturisko, māksliniecisko un pilsētībūvniecisko vērtību un ir noteikti saglabājams kā vietas zīmols, kas atspoguļo Rīgas arhitektūras mantojuma augstāko, pasaules līmeņa vērtību.

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde neuzskata, ka jāveido ēkas Kalnciema ielā 2b fasādes nesen zudušās daļas kopija, bet tajā pašā laikā ierosina saglabāto daļu iekļaut kultūras pieminekļu sarakstā. Abas šīs darbības viena otru izslēdz, jo apjomīgas celtnes fragmenta mehāniska iekļaušana jaunceltnē ir tipisks „fasādisms”, ko atsevišķos gadījumos pieļauj Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (2006) 415. pants, taču neatzīst starptautiski akceptēti kultūras mantojuma atjaunošanas metodiskie pamatprincipi.

Variantā B paredzēts saglabāt tikai ēkas neiznīcināto fasādes daļu, pārējo aizstājot ar vēsturiskajos gabarītos veidotu simetrisku fasādi un vēsturiskajās vietās veidotām jumta izbūvēm. Šāda daļēja replicēšana izceltu saglabātās daļas butaforismu un radītu celtni ar savstarpēji nesaderīgām fasādes daļām. Īpaši neveikla izskatās Kalnciema ielas un Raņķa dambja stūra daļa, kurā fasādes plākne sadalīta divās izmēros vienādās, bet arhitektoniskā izveidojumā atšķirīgās un savstarpēji nesaderīgās daļās.

Secinājums: Korektākais risinājums ir ēkas Kalnciema ielā 2b fasādes rekonstrukcija pilnā apjomā. Sliktākais pieļaujama variants būtu pilnīgi jaunas fasādes veidošana gar Kalnciema ielu, fasādi vēsturiskajā izskatā atjaunojot stūra daļā un Kalnciema ielā no stūra līdz attālumam, kas ietver vismaz vienu logailu sleju.

P.S. Visai dīvaina un reālajam apjomu risinājumam neatbilstoša ir vizualizācija skatā no Kalnciema un Daugavgrīvas ielas stūra (pēdējais attēls prezentācijā)

V. Šlars (Kolēģijas loceklis)

Kā runājām, vēlos pievienot savu viedokli par vakardienas sēdē izskatīto. Domāju, ka, principā, to kvartālu ar masu iezīmēt vajadzētu. Domāju, ka tie "Varianti" bija tikai evolūcijas ķēde. Piedāvātais variants ar proporciju un fasādes pārņemšanu no vēstures ir idejiski atbalstāms.

Man nelikās labi tie taisnstūrainie jumta logi, šis pēdējais (5. variants) ir diezgan smalks vēsturiskā veidola citāts, kas tomēr skaidri norāda un apvieno abu gadsimtu divdesmito gadu paņēmienus. Ļoti cerams, ka iezīmēto ceļu varēs smalki iznest līdz galam. Skatoties tuvāk tie pikseļi nomāc kāpienus fasādes dekorā.

Mani mulšina tonālā izvēle, īpaši Ulda atsauksšanās uz ugunsgrēku. Domāju, ka varētu arī to pievienojuma vietu kaut kā bez tā kāpiena vai ar vairākiem, jo tas, manuprāt, ienes citu mērogu, kā vēsturiskais dalījums.

J. Skalbergs (Kolēģijas loceklis)

Žēl, ka nevarēju piedalīties "attālinātā" konferencē. Manu balsi it kā nevarēja sadzirdēt Redzamība un dzirdamība bija laba. Daži vārdi par objekta risinājumu Kalnciema 2b. Objekta/ ēkas arhitektoniskā un vēsturiskā vērtība un pievilcība ir visu šo vēsturisko fasāžu blakus pastāvēšanā. Fasāžu savstarpējā kompozicionālā uzbūve ir interesanta un tā bagātina visas ēkas koptēlu. Risinājums ar jaunās fasādes piedāvājumu ir pārāk vienmuļš un primitīvs savā arhitektoniskā uzbūvē. Pēc Ulda prezentācijas atbalstu 5.variantu. Svarīgi atrast vecā un jaunā saskaņas/savienojuma vertikāli. Prezentācijā tas bija nepārliecinošs.

V. Brūzis (Kolēģijas loceklis)

Mans komentārs par iesniegtajiem risinājuma variantiem. Par kompozīcijas pamatu ņemams variants Nr. 5, diemžēl neatbalstu vēsturiskās fasādes kopijas interpretāciju uzirdinātā ķieģeļu fasādes apdares variantā. Uzskatu, ka autors sevi ierobežo, neīstenojot fasādes būvmasu kompozīcijas principu ar mūsdienīgiem stilizēti interpretētiem fasādes apdares elementiem un risinājumiem. Atbalstāms būvprojoma masu atjaunošanas princips, bet ne detaļu risinājums, tas ļoti tuvs kopijai.

K. Ābele (aizstājot kolēģijas loekli Juri Dambi)

Par ēkas Kalnciema ielā 2B atjaunošanu pēc Arhitektu biroja NRJA priekšlikuma prezentācijas

Būvprojekts (dažādā sastāvā un izstrādes stadijās) ir vairākkārt izvērtēts Pārvaldē kopš 2014. gada, kad notikušajā konkursā par visa kvartāla attīstību uzvarēja arhitektu birojs NRJA. Pārvalde konceptuāli atbalstīja kvartāla perimetrālās apbūves attīstību (atjaunošanu), toreiz lielākas diskusijas izraisīja jauna apbūve gar Daugavgrīvas ielu, tās arhitektūra un saslēgums ar vēsturiskajiem korpusiem – arhitektūras pieminekli Raņķa dambī 14 (agrāk Kalnciema iela 2A, 1913., arh. Jānis Alksnis) un 2019. gadā daļēji nodegušo korpusu Kalnciema ielā 2B (1914, arh. Edgars Frīzendorfs). 2018. gada beigās Pārvalde uzsāka degušā korpusa daļas – fasādes atlikušās daļas pret Kalnciema ielu iekļaušanas procedūru pieminekļu sarakstā. Abas ēkas pieder pie Āgenskalna vēsturisko namu kanona un kā izteicies akadēmiķis Jānis Krastiņš: veido iespaidīgāko jūgendstila ēku ansambli Pārdaugavā. Tas īpaši izceļas ar savu mērogu. Ansamblis nav zaudējis kultūrvēsturisko, māksliniecisko un pilsētībūvniecisko vērtību un ir noteikti saglabājams kā vietas zīmols, kas atspoguļo Rīgas arhitektūras mantojuma augstāko, pasaules līmeņa vērtību.

13.06.2019. vēstulē Nr.11-06.1/2760 Par priekšlikumu kvartāla apbūvei starp Kalnciema ielu, Daugavgrīvas ielu, Meža ielu un Raņķa dambi Pārvalde puda šādu viedokli: "Pārvalde kopumā atbalsta tālāko kvartāla apbūves starp Kalnciema ielu, Daugavgrīvas ielu, Meža ielu un Raņķa dambi attīstību, ņemot vērā priekšlikumu, kas atbilst arī spēkā esošajam detālplānojumam. Tomēr attiecībā

uz piedāvāto ēkas Kalnciemā ielā 2B saglabāšanu un apjoma atjaunošanu, vēl būtu nepieciešamas plašākas diskusijas un vērtējums par pieeju ēkas apjoma atjaunošanā. Ņemot vērā arī lielo sabiedrības iesaisti un interesi par šī objekta nākotni, aicinām turpināt izvērtēt divus attīstības variantus. Pārvalde neuzskata, ka jāveido fasādes kopija, bet jaunajai fasādei jābūt saderīgai ar vēsturisko, saglabājušos ēkas fasādi.”

Pēc 2019. ugunsgrēka Pārvalde izvirzīja prasību par Kalnciema ielas 2B atjaunojama apjoma vēsturiskās daļas – stūra erkera un 1. stāva apjoma saglabāšanu un atjaunošanu. Kā pēdējo Pārvalde atbalstīja biroja NRJA 31.03.2020. prezentācijas sākumā redzamo ēkas varianta B risinājumu - ar modernas arhitektūras apjoma saslēgumu ar ēkas atlikušo fasādes daļu pret Kalnciema ielu, kas tomēr neizskatījās pārliecinošs un izsauca diskusijas Pārvaldes speciālistu lokā.

Šobrīd, salīdzinot arhitektu biroja NRJA jaunus priekšlikumus ēkas Kalnciema ielā 2B atjaunošanai, aktualizējams arī skatījums uz kvartāla attīstības risinājumiem. Variantu vērtējumā viens no dominējošajiem kritērijiem ir pieminekļa saglabājamā vērtība – fasāžu arhitektoniski mākslinieciskais risinājums.

Izvērtējot no jauna piedāvātus ēkas Kalnciema ielā 2B piecus atjaunošanas variantus, Pārvalde konceptuāli atbalsta NRJA piedāvāto variantu Nr. 5, kas atjauno zaudēto ēkas būvapjomu vēsturiskajā arhitektoniskajā risinājumā un modernās būvmākslas valodā ar uzirdinātu ķieģeļu fasādes virsmu, bezdalījumu logiem, smalku detalizāciju, kas dod priekšstatu par vēsturiskās un no jauna celtas ēkas daļas apvienojumu.

Būvapjoma un fasādes rekonstrukcija konkrētajā gadījumā ir pieļaujama. Šāda nostāja nav pretrunā ar Rīgas hartu, kura nosaka, ka “izņēmuma gadījumos var pieļaut tādu vēsturisko objektu atjaunošanu, kuri zuduši dabas vai cilvēku izraisītu nelaimju dēļ, ja šiem objektiem reģiona vēsturē un kultūrā ir izcila mākslinieciska, simboliska vai ar vidi saistīta nozīme, Ja pieejami attiecīgie plāni un vēsturiskie dokumenti (ieskaitot ikonogrāfiskus un arhīvu materiālus vai materiālas liecības); atjaunošana nerada viltojumu kopējā pilsētvides vai ainavas kontekstā un netiek nodarīts kaitējums esošajai vēsturiskajai apbūvei.”

Ļoti būtisks apsvērums par labu šādam variantam ir ēkas novietojums pilsētvidē: masīvais apjoms veido kvartāla perimetrālo apbūvi un ir nozīmīga telpiskā dominante Pārdaugavas ainavā, kas labi pārskatāma perspektīvā no visām tuvējām maģistrālēm. Tādēļ, atjaunojot ēku, būtiski saglabāt tās vēsturisko apjomu un siluetu. Esošās fasādes saslēgums ar modernas arhitektūras apjomu (varianti Nr.1.– Nr.4.) konkrētajā gadījumā vājinātu silueta izteiksmību un līdz ar to – Pārdaugavas daļas ainaviskās vides kvalitāti.

Piektajā variantā piedāvātais virsmas faktūras risinājums ir pieļaujams, tomēr nav vērtējams viennozīmīgi. Būtiski, lai plaknes uzirdinājums vizuāli nekonkurē ar ēkas oriģinālo fasādes apdari; iespējams, šajā gadījumā būtu jāmeklē vēl citi radoši risinājumi.

R. Kārklīņš (Āgenskalna apkaimes biedrība, pieaicināts eksperts)

Par priekšlikumiem ēkas Kalnciema ielā 2b fasādes pārbūvei

Āgenskalna apkaimes biedrība (turpmāk - Biedrība) ir iepazinusies ar NRJA + NC K2B izstrādāto fasādes pārbūves risinājumu variantiem meta stadijā ēkai Kalnciema iela 2b.

Ņemot vērā ēkas Kalnciema ielā 2b arhitektonisko un kultūrvēsturisko vērtību, Biedrība uzskata, ka fasādes labākais risinājums ir jāmeklē arhitektūras metu konkursā, nodrošinot iespēju salīdzināt dažādus arhitektu priekšlikumus. Metu konkurss būtu jāriko arī visai plānotajai kvartāla apbūvei.

Biedrība vērs uzmanību, ka šī ir perimetrālas apbūves teritorija. Saskaņā ar Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 325. punktu perimetrālas apbūves teritorijā būves galvenās dzegas augstums nedrīkst pārsniegt ielas platumu starp sarkanajām līnijām projektējamās būves vietā. Piedāvātajā risinājumā ēkas daļai Kalnciema un Daugavgrīvas ielā ir deviņi stāvi. Daugavgrīvas ielas platums starp sarkanajām līnijām ir 22,5 m, deviņu stāvu augstums ir 31,5 m, tātad šāds ēkas augstums ir pretrunā RTIAN nosacījumiem.

Par piedāvātajiem fasādes pārbūves risinājumu variantiem (varianti Nr. 1-4):

- Jauno fasāžu masivitāte neizceļ vēsturisko, bet to nomāc;
- Ja jauno fasāžu 'minimālisma' ideja ir izcelt vēsturiskās fasādes, tad efekts ir padarījis tās eklektiskas un sadrumstalotas;
- Jumta risinājumi vecajās fasādēs tiek atspoguļoti jaunajās fasādēs ar robustu, primitivizētu veidojumu;
- Interesantie logu un pilastru ritmi un kompozīcijas vecajās fasādēs var kalpot par iztēli rosinošu materiālu jauno fasāžu veidošanā, necitējot tās tieši;
- Blīvais funkcionālo bloku un ēku sakausējums visā kvartālā veido smagnēju, dīvainu hibrīdu no kura var izvairīties, variējot gan fasāžu veidus, masivitāti, gan nespējot vienu blakus otrai;
- Vēsturiskajai apbūvei raksturīgs fasādes uzirdinājums ar erkeriem un balkoniem. Jaunbūvējamās fasādes pret Kalnciema ielu veido monotonu un monolītu iespaidu, ko šāds uzirdinājums varētu uzlabot.

Piedāvāto fasādes risinājuma variantu Nr. 5 uzskatām par tālāk attīstāmu, tomēr ir saskatāmi vairāki riski, piemēram, šādas fasādes izbūve ir dārga, tādēļ var tikt meklēti kompromisi, kas pasliktinās rezultātu. Vēl viens risks ir sarežģīta un dārga fasādes kopšana.

KOPSAVILKUMS

diskusijai par arhitektūras vērtību atjaunošanu jūgendstila ēkā Kalnciema ielā 2B

Atbilstoši 19.02.2020. Rīgas pilsētas būvvaldes padomē lemtajam 31. martā notika Rīgas pilsētas arhitekta kolēģijas sēde–diskusija. Tās mērķis – diskutēt par ēkas Kalnciema ielā 2B atjaunošanu¹ (kadastra apzīmējums 01000610154001), iespējamiem arhitektūras risinājumiem un sniegt vērtējumu galvenokārt par variantu ietekmi uz esošo kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un zudušā atjaunošanu, kā arī Rīgas pilsētas un Āgenskalna apkaimes pilsētvides kontekstu. Diskusijas gaitā ēkas īpašnieku pārstāvis Undalgs Mētra un pārbūves projekta autors arhitekts Uldis Lukševics prezentēja veikto izpēti un redzējumu par projekta izaicinājumiem un iespējām–alternatīvām. Uzklusījām restaurācijas arhitekta Artūra Lapiņa domas par piedāvātajiem ēkas vērtību rekonstrukcijas risinājumiem un arī Āgenskalna apkaimes biedrības viedokli un argumentus uzstādījumiem saistībā ar zudušo vērtību atjaunošanu un kvartāla attīstību apkaimes līmenī.

Kopsavelkot diskusijas gaitu un secinājumus, var apgalvot, ka visi dalībnieki ir vienisprātis par šādiem punktiem:

1. Ēkas Raņņa dambī 14 (agrāk Kalnciema iela 2A, 1913, arh. Jānis Alksnis) un Kalnciema ielā 2B (1914, arh. Edgars Frīzendorfs) pieder pie Āgenskalna vēsturisko namu kanona un, kā izteicies akadēmiķis Jānis Krastiņš, “veido iespaidīgāko jūgendstila ēku ansambli Pārdaugavā. Tas īpaši izceļas ar savu mērogu. Ansamblis arī pēc traģēdijas nav zaudējis kultūrvēsturisko, māksliniecisko un pilsētībūvniecisko vērtību un ir noteikti saglabājams kā vietas zīmols, kas atspoguļo Rīgas arhitektūras mantojuma augstāko – pasaules līmeņa – vērtību.”
2. Kalnciema ielas 2B būvapjoma un fasādes rekonstrukcija konkrētajā gadījumā ir pieļaujama. Šāda nostāja atbilst Rīgas hartai*, kura nosaka, ka “izņēmuma gadījumos var pieļaut tādu vēsturisko objektu atjaunošanu, kuri zuduši dabas vai cilvēku izraisītu nelaimju dēļ, ja šiem objektiem reģiona vēsturē un kultūrā ir izcila mākslinieciska, simboliska vai ar vidi saistīta nozīme, ja pieejami attiecīgie plāni un vēsturiskie dokumenti (ieskaitot ikonogrāfiskus un arhīvu materiālus vai materiālas liecības), ja atjaunošana nerada viltojumu kopējā pilsētvides vai ainavas kontekstā un netiek nodarīts kaitējums esošajai vēsturiskajai apbūvei.”
3. Praktiski tas nozīmē, ka pārbūves rezultātā nepieciešams reģenerēt ēkas ielas apjoma jūgendstila fasādi, kas cita starpā ir arī uzdots ar Rīgas domes 23.01.2019. lēmumu Nr. 1953 “Par būves Kalnciema ielā 2B, Rīgā (kadastra apzīmējums 01000610154001), piespiedu sakārtošanu”). Iespējamo pārbūves variantu vērtējumā viens no dominējošajiem kritērijiem ir pieminekļa saglabājamā vērtība – fasāžu arhitektoniski mākslinieciskais risinājums, tas ir – jāatjauno jūgendstila fasādes koptēls: kompozīcijas ritms, atsevišķu apjoma fragmentu simetrija un vertikālitate, dekori un detaļas.

Izvērtējot piedāvātos ēkas atjaunošanas variantus, secināts, ka divi no tiem konceptuāli atbilst esošajam regulējumam, bet turpmākajā izpētes un projektēšanas posmā vēl būtu detalizējami:

A – pilnībā reģenerēt ēkas vizuālo veidolu, rekonstruējot (uzbūvējot no jauna) 2018. gadā iznīcināto fasādes daļu. Konkrētajā gadījumā nekas nav jāatdarina vai jāinterpretē, bet precīzi jāatjauno brutāli iznīcinātas ēkas eksterjera arhitektūra. Rīgas harta* nepārprotami pieļauj šādu vēsturisko objektu atjaunošanu, jo šim objektam reģiona vēsturē un kultūrā ir izcila nozīme, un atjaunošana ir līdzeklis, kā cīnīties pret kultūras pieminekļu iznīcināšanu. *Dr. habil. arch. J.*

Krastiņš uzskata, ka, lietojot zinātniskās restaurācijas metodes, šī pieeja ir korektākais risinājums gan no pašas ēkas arhitektoniski mākslinieciskās un jūgendstila ansambla vērtību atjaunošanas, gan no ekonomiskā aspekta. Tomēr projekta autori un pasūtītājs pašlaik neatbalsta šādu attīstības virzienu.

B – saglabāt un atjaunot visas atlikušās ēkas fasādes daļas un atjaunot zaudēto būvapjomu vēsturiskajā arhitektoniskajā risinājumā un modernās būvmākslas valodā. *Dr. habil. arch. J. Krastiņš: “Šāda daļēja replicēšana izceltu saglabātās daļas butaforismu un radītu celtni ar savstarpēji nesaderīgām fasādes daļām. Īpaši neveikla izskatītos Kalnciema ielas un Raņķa dambja stūra daļa, kurā fasādes plakne sadalīta divās izmēros vienādās, bet arhitektoniskā izveidojumā atšķirīgās un savstarpēji nesaderīgās daļās. Pieļaujams variants būtu jaunas fasādes veidošana gar Kalnciema ielu, fasādi vēsturiskajā izskatā atjaunojot stūra daļā un Kalnciema ielā no stūra līdz attālumam, kas ietver vismaz vienu logailu sleju. Korektākā un pamatotākā, kā arī starptautiski akceptētai metodoloģijai atbilstošākā ir ēkas fasādes zudušās daļas atjaunošana, lietojot zinātniskās restaurācijas metodes.”*

Rīgas harta* pieļauj arī šādu vēsturisko vērtību atjaunošanas metodi, uzliekot par uzdevumu autoriem rast pietiekami harmonisku vēsturiskās un atjaunotās fasādes daļas arhitektoniski māksliniecisko risinājumu. Projekta autori un pasūtītājs tieši šo attīstības virzienu patlaban uzskata par galveno un tuvākajā laikā plāno būvvaldē iesniegt precizētu metu. Arī vairākums kolēģijas locekļu konceptuāli atbalsta šādu savā ziņā inovatīvu (tāpēc arī riskantu) projekta attīstības virzienu (skatīt variantu Nr. 5). Tomēr attiecībā uz šīs alternatīvas metu diskusijas gaitā izskanēja vērā ņemami ekspertu ieteikumi, ko autoram un pasūtītājam vajadzētu izvērtēt:

- praksē šobrīd nav zināmi līdzīgas vērtību atjaunošanas prakses piemēri;
- turpmāk būs nepieciešama īpaši smalka projekta detalizācija un vizualizācijas, lai jau nākamajā stadijā pārliecinātu institūcijas, ekspertus un sabiedrību par vēsturiskās un atjaunotās fasādes daļas kopējā arhitektoniski mākslinieciskā risinājuma kvalitāti;
- kolēģijai prezentētais atjaunotās fasādes faktūras risinājums nav vērtējams viennozīmīgi. Būtiski, lai atjaunotā daļa vizuāli nekonkurētu ar oriģinālo fasādes apdari, šajā gadījumā būtu jāmeklē vēl citi radoši materiālu un koloristikas risinājumi.

** Rīgas harta par autentiskumu un vēsturisko objektu atjaunošanu kultūras mantojuma kontekstā pieņemta 2000. gadā.*

Rīgas pilsētas arhitekts

G.Princis _____

ⁱ KONTEKSTAM

Ēka uzbūvēta 1914. gadā pēc arhitekta Edgara Frīzendorfa projekta un cieta ugunsgrēkā naktī uz 2018. gada 25. novembrī, šobrīd ir jau daļēji demontēta. (Vairāk info: [Izdegušās Kalnciema 2B mājas liktenis. Ugunsgrēks likvidēts. Ko tālāk?](#))

Saskaņā ar Rīgas domes 23.01.2019. lēmumu Nr. 1953 “Par būves Kalnciema ielā 2B, Rīgā (kadastra apzīmējums 01000610154001), piespiedu sakārtošanu” ēkas īpašniecei SIA “NC K2B” uzlikts par pienākumu noslēgt līgumu par būves pārbūves vai atjaunošanas darbu, kas paredz pret Kalnciema ielu un Raņķa dambi vērsto būves ielas fasāžu atjaunošanu iepriekšējā izskatā atbilstoši veiktajiem uzmērījumiem (rezolūīvās daļas 2.1. apakšpunkts).

13.06.2019. vēstulē pasūtītājam Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde informē, ka objekta fasādi pret Raņķa dambi ir virzījusi iekļaušanai Pieminekļu sarakstā kā vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli. Tāpat šī pārvalde pauž viedokli, ka vēl nepieciešama diskusija par pieeju ēkas apjoma atjaunošanai, tomēr tās ieskatā būtu nevis jāveido fasādes kopija, bet jaunajai fasādei jābūt saderīgai ar vēsturisko saglabājušos fasādi.

Rīgas pilsētas būvvaldes padome 19.02.2020. lēma novirzīt jautājumu izskatīšanai Rīgas pilsētas arhitekta birojā.

Pasūtītājs ("Novira Capital" OU, SIA "SIA NC K2B) **27.02.2020. iesniegumā lūdz** izskatīt Rīgas pilsētas Arhitekta birojā fasādes pārbūves risinājumu meta stadijā ēkai Kalnciema iela 2b, būves kadastra Nr. 0100 061 0154 001, sniegt atzinumu un, nepieciešamības gadījumā, organizēt diskusiju, pieaicinot apkaimes pārstāvjus.